

**ДЗЕЦІ
 ВАЙНЫ**

Іван СТАДОЛЬНІК

АГОНЬ КРЫВЁЮ НЕ ЗАЛІЦЬ

Апавяданні

**МІНСК
ВЫДАВЕЦТВА «ЧАТЫРЫ ЧВЭРЦІ»
2016**

УДК 821.161.1(476)-1
ББК 84(4Бел)-5
С81

Серыя заснавана ў 2010 годзе

Стадольнік, І. К.

С81 Агонь крывёю не заліць : апавяданні / Іван Стадольнік. — Мінск : Чатыры чвэрці, 2016. — 96 с. — (Дзеці вайны).

ISBN 978-985-581-017-0.

Сам звездаўшы жахі вайны, Іван Стадольнік у аўтабіяграфічных апавяданнях паказвае пасляваеннае жыццё розных пакаленняў — удзельнікаў вайны, дзяцей і ўнукаў. Тады многае вярталася на сваё месца, людзі былі занятыя штодзённымі клопатамі. Для ветэранаў галоўным шчасцем было, што «жыць стала добра». Маладыя кахалі, вучыліся, працавалі і марылі аб простым сямейным шчасці. Але дзе-нідзе яшчэ прысутнічаюць жорсткасць, бессардэчнасць і цынiзм, прычым не толькі сярод дарослых, але і сярод іх дзяцей. Аўтар нагадвае ўсім, што пры любых жыццёвых абставінах трэба заставацца Чалавекам, міласэрным, мудрым і цяроплівым.

УДК 821.161.1(476)-1
ББК 84(4Бел)-5

ISBN 978-985-581-017-0

© Стадольнік І. К., 2016
© Афармленне.
ТДА «Выдавецтва
“Чатыры чвэрці”», 2016

АДНАКЛАСНІКІ

На дварэ сакавік — пара, калі ўжо не зіма, але няшчэ і не вясна. У лагчынах пасінеў, набрыняў вадой зляжалы снег. На пагорках і ля кустоў ядлоўцу бурэюць праталіны, а на гравійцы-дарозе дык ужо, лічы, няма снегу. Сонца хіліцца да заходу, хоць і свеціць ярчэй, чым днём, ажно слепіць вочы. Увачавідкі бярэцца марозік.

Інжынер «Райсельгастэхнікі» Сцяпан Палікарпавіч Дабравольскі і яго памочнік Андрэй Васільевіч Асавік управіліся са сваімі справамі ў калгасе і выправіліся ехаць дамоў у горад. З кожнай мінутай чарсцвее і чарсцвее разагрэтая дзённым сонцам гравійка, пад коламі газіка аднастайна шапочуць дробныя, бліскучыя, як луска, ільдзінкі. Дарога прасёлачная, няроўная, пакручастая.

Калі машына выскоквае на пагорак — у вокны ўпырхваюць сонечныя зайчыкі. Яны прыемна казычуць твар Сцяпана Палікарпавіча, і ад гэтага яму ўвесь час хочацца ўсміхацца.

Сцяпан Палікарпавіч сядзіць побач з шафёрам і з асалодай глядзіць, як сцалецца пад колы шэрая шурпатая дарога, цешыцца свежасцю праталін, ціхай дрымотай прыдарожных хмызнякоў. Андрэй Васільевіч моўчкі пакурвае. Ён заўсёды садзіцца ззаду, хаця Дабравольскі кожны раз прапаноўвае яму месца побач з шафёрам.

У люстэрку над лабавым шклом Дабравольскі добра бачыць чырвоны, нібы толькі што з лазні, квадратны твар Андрэя Васільевіча. На першы погляд ён нічым не заклапочаны. Толькі па тым, як часцей і часцей пачынае паглядваць то на яго, то ў акно машыны, Дабравольскі здагадваецца, што Асавіка непакоіць

думка, ці згодзіцца яго начальнік наведання ў Залессе. Неўзабаве за пагоркам пакажацца дарога туды.

У Залессі жывуць знаёмыя і Асавіка, і Дабравольскага — Парфяновічы. Дакладней, гэта знаёмыя Асавіка. Дабравольскі пазнаёміўся з імі праз яго.

Андрэй Васільевіч працуе ў «Райсельгастэхніцы» даўно — ад самай вайны. Інжынернай адукацыі ён не мае, практык. І таму надта пільнуецца сваёй работы, толькі любіць выпіць. Але робіць ён гэта асцярожна, у меру. З палучкі ці з аванса, як некаторыя, не выпівае. Але там, дзе надараецца, — чаркі ніколі не праміне. Па гэтай прычыне ў яго ў кожнай вёсцы ёсць свае знаёмыя, і ён заўсёды стараецца праведаць іх. Андрэй Васільевіч родам з тутэйшых мясцін, і Парфяновічы не толькі яго знаёмыя, але яшчэ і аднакласнікі. Дабравольскі добра ведае, што Асавік усё роўна знойдзе любую зачэпку, каб наведання да іх. Але пакуль не хоча выдаваць сябе перад ім, Дабравольскім, як перад сваім начальнікам.

Дамоў Андрэй Васільевіч ніколі не спяшаецца. Дом у яго свой, вялікі, дагледжаны, з садам. І жывуць яны ў ім толькі ўдваіх з жонкай. Раней былі кватаранты, цяпер чамусьці няма. Дзяцей яны не мелі і, мусіць, не хацелі мець, бо Андрэй Васільевіч пра іх гаварыць не любіць. А, можа, гэта і не так — хто ведае.

У дарозе ён заўсёды маўклівы, задумлівы, нібы па кім маркоціцца. І таму Дабравольскаму неяк шкада робіцца яго, і ён не працівіцца надта, калі той захаца праведаць каго са сваіх знаёмых, а то, бывае, і сам закід зробіць, нібы дзеля жарту, што трэба да іх заехаць. Але заўсёды за гэты жарт ухопліваецца Асавік з усёй сур'ёзнасцю, так што Дабравольскаму ўжо і няма куды адступаць. Жывуць Дабравольскі з Асавіком нядрэнна, ладзяць па рабоце. Але чалавечай блізкасці паміж імі няма. Яны, мусіць, разумеюць,

што няшчырыя адзін з адным, хоць гэта не надта перашкаджае іх узаемаадносінам.

Ужо мінуў год, як яны не былі ў Парфяновічаў. Калі Дабравольскі без Андрэя Васільевіча бывае ў Залесці — і Наталля Паўлаўна, і Віктар Данілавіч заўсёды адшукваюць яго ці на ферме, ці ў майстэрні і ўжо ні на крок не адступяцца, пакуль ён не зойдзе да іх у хату, не адведае мёду. А мёд у Парфяновічаў заўсёды адмысловы. Летам — бурштынавы, аж іскрыцца, зімой — сцукраваны, жаўцее залатымі зліткамі.

Сёння ў Дабравольскага з Асавіком было шмат работы ў калгасе, і яны нават не паспелі паабедаць. Але прыцярпеліся ўжо, і есці не дужа хацелася — абыходзіліся курывам. Хоць цяпер, ад успамінаў пра мёд, у Дабравольскага аж засмактала пад лыжачкай.

Вось ужо дарога пайшла праз невялічкі пералесак. Ён яшчэ малады, пасаджаны, відаць, не так даўно. Стромкія камлі сасонак, як загарэлыя ногі дзяўчат-прыгажунь, выразна акрэсліваюцца на сінватым снезе.

Андрэй Васільевіч па-ранейшаму маўчыць і курыць. Дабравольскі прадчувае, што ён вось-вось не стрымаецца і папросіць скіраваць у Залессе. І Сцяпан Палікарпавіч, быццам дзеля жарту, вырашае апярэдзіць яго, паварочваецца назад, нейкі момант глядзіць на раўнадушны твар свайго падначаленага і кажа:

— Можа, у Залессе заглянем?

Андрэй Васільевіч моўчкі пускае воблака дыму, павольна цягнецца да дзверцаў газіка, прыадчыняе іх, каб праціснуць недакурак, а потым з натугай адхінае каляны рукаў свайго зімовага паліто, прыжмурыўшыся глядзіць на гадзіннік і, нібы нехаця, кажа:

— А ці не позна будзе?

— Глядзі сам, — абыякава адказвае Дабравольскі.

Вось наперадзе паказаўся паварот на Залессе. У люстэрачку бачна, як заёрзаў Андрэй Васільевіч, як зноў адхіліў рукаў свайго зімовага паліто, жмурыцца на гадзіннік і, нібы сам сабе, але голасна, каб чуў Дабравольскі, гаворыць:

— Яно яшчэ, можа, і не позна. Мне дужа не хочацца, але баюся, каб не пакрыўдзіліся.

— Дык што, заедзем? — паварочваецца зноў да Андрэя Васільевіча Дабравольскі.

— Мусіць, заедзем, — адказвае той, дастаючы з кішэні паліто пачак «Беламору» і раптам узнёсла, як дзіця, ускліквае: — Вось узрадуюцца яны дык узрадуюцца! Аж адсюль мёдам запахла!

Сцяпан Палікарпавіч ведае, што Андрэй Васільевіч за мёдам не надта гоніцца, а гаворыць гэта дзеля яго, Дабравольскага, каб «паддаць» апетыту.

Дарога ў Залессе зусім дрэнная, парэзана коламі машын, трактараў, і газік ледзь паўзе, куляючыся з боку на бок. Андрэй Васільевіч, абэруч учапіўшыся за спінку шафёрскага сядзення, увесь час прыўзнімаецца на нагах, як усё роўна танцуе ўпрысядку.

Добра, што хата Парфяновічаў — другая ад лясной дарогі, і гасцям не трэба лішне трэсціся па скаламучанай вуліцы, рызыкуючы забуксаваць.

Як толькі пад'ехалі да дому — на панадворак выбегла Наталля Паўлаўна. Яна была ўсё такая ж хударлявая, з сарамлівай усмешкай на дробным, пазначаным рэдкімі маршчынкамі твары.

— Андруша, Сцяпан Палікарпавіч! — узрадавалася яна. — Я так і думала, што госці будуць! Раніцай кот на парозе мыецца, кажу Віцьку: не можа быць, каб ніхто не завітаў да нас. Во як добра! А то зіма, і гасцей мала бывае. Летам хоць дачка ці сын са сваімі сябрукамі, то яшчэ хто загляне. А зараз... Дык хутчэй жа ў хату ідзіце, прастудзіцеся яшчэ. Во Віцька ўзрадуецца!

Сцяпану Палікарпавічу аж няёмка стала ад гэтай прыветлівасці і шчырасці Наталлі Паўлаўны. Ён нават паспрабаваў адмовіцца, спаслаўшыся на позні час, сказаў, што яны з шафёрам пабудуць у машыне, пакуль Андрэй Васільевіч перакінецца словам са сваімі землякамі.

— Не выдумляйце, усё роўна не адстану, пакуль у хаце не пагрэецца! — заўпарцілася Наталля Паўлаўна, ледзь не за рукі выцягнула і яго, і шафёра з машыны і павяла да хаты. Андрэй Васільевіч крочыў крыху ўперадзе і заклапочана распытваў пра здароўе гаспадара.

— Віцька нішто сабе, дзякуй богу, — на хаду расказвала Наталля Паўлаўна. — Ён у мяне за гаспадыню сёння. Раніцай, калі пабегла ў цялятнік, дык ён і ў печы канчаў паліць. Вы не пужайцеся, што ў хаце вэрхал — нядаўна з работы прыбегла.

Дабравольскі ішоў як не сваімі нагамі, думачы, што заўсёды едзе да Парфяновічаў неспадзеўкі, з налёту і ні разу не прывёз ім ніякага гасцінца.

Адразу з парога Наталля Паўлаўна гукнула мужу:

— Віцька, глядзі, хто ў нас!

З лепшай палавіны хаты, не спяшаючыся, паважна выйшаў Віктар Данілавіч. Быў ён такі ж, як і год таму: круглатвары, поўны. Паўната яго нездаровая — ад хворага сэрца. Гадоў пяць таму Віктар Данілавіч перанёс інфаркт і цяпер быў на пенсіі, а так — усё на ферме рабіў.

Хаця і скардзілася Наталля Паўлаўна на вэрхал у хаце, але тут быў парадак. Толькі ля пліты ў кухні стаялі два чыгуны бульбы, намытай для свінней. Абстаўлена хата была па-сучаснаму і не бедна.

Віктар Данілавіч павітаўся з гасцямі і павёў у святліцу, усадзіў усіх за стол.

— Расказвайце, як у вас са здароўем? — адразу затурбаваўся Андрэй Васільевіч.

— Нічога сабе. Як паляжаў месяц у бальніцы, дык, здаецца, адпусціла.

— Што тая бальніца? Трэба санаторнага лячэння дабівацца.

— Не шкодзіла б, — уздыхае гаспадар. — Але, кажуць, цяжжавата з тымі пучёўкамі.

— Вядома, калі будзеце сядзець, склаўшы рукі, пучёўка сама не з’явіцца, — узяўся павучаць свайго аднакласніка Андрэй Васільевіч. — Я аж да Мінска дапяў і свайго дабіўся, кожны год езджу адпачываць у Крым. Хто ваяваў, таму цяпер свабодней з пучёўкамі. Толькі трэба не сядзець. Ветэранам усюды зараз зялёная вуліца.

— Слабы я ветэран... — неяк вінавата апускае вочы Віктар Данілавіч. — Толькі ў канцы вайны і паваяваў...

Адчувалася, што гаворка Андрэя Васільевіча з Віктарам Данілавічам заходзіць у тупік. Але дапамагла Наталля Паўлаўна.

— Што тыя санаторыі? — сказала яна аднекуль з кухні. — Як жыць стала добра — гэта і ёсць самы лепшы санаторый. І нашто нам назаліць каму? Добра, што самі жывыя засталіся — гэта і ёсць узнагарода. Маіх маладзенькіх сясцёр жывымі спалілі... Каб ты, Андруша, не паспеў перад тым уцячы да нас, у партызаны, дык парыў бы зямельку з імі.

— Яно і праўда, — як апраўдваючыся, паглядзеў на Дабравольскага Андрэй Васільевіч, — але свайго трэба дабівацца. Вайну такую перажылі. Мала ўжо нас, ветэранаў, засталася — вунь колькі памерла. Вайна ва ўсіх здароўе паадбірала.

Гаворка пра здароўе не падабалася Віктару Данілавічу, і ён пастараўся яе скончыць:

— Можа, як дужа прыцісне, паспрабую і ў санаторыі палячыцца. А цяпер расказвайце, што новага ў горадзе?

З М Е С Т

АДНАКЛАСНІКІ	3
БРОШКА	15
ЧЫРВОНЫ «МАСКВІЧ»	39
ВІНШАВАННЕ	44
НЯЎДАЛЫ ПРАПАГАНДЫСТ	47
ВУСЕНЬ	49
ЗАГАДКАВЫ ВІЗІТ	52
ЯК ВАША ЗДАРОЎЕ?	57
ТРЫВОЖНА ЗА ЁНУКАЎ	61
НЕ ЛАПАЙЦЕ МУЖЧЫН	64
НЕЗНАЁМКА	66
ПА КУРСЕ ХОДЗЯЦЬ ПАГАЛОСКІ... ..	74
РАЗМОВА З НЕБАМ	77
АБЫ ДОБРА	81
НАБАЛЕЛАЯ ЛЕКЦЫЯ	84